

شهر اسلامی، شهری ورای گنبد و مناره

جمال محمدی^۱، سعیده مویدفر^{۲*}، اعظم صفرآبادی^۳

^۱دانشیار دانشگاه اصفهان

^۲دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان

^۳دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشگاه اصفهان

(تاریخ دریافت: ۹۱/۴/۱ تاریخ پذیرش: ۹۱/۷/۳۰)

چکیده

شهر، زیستگاه انسان، محیط و خاستگاه مدنیت و بستر زندگی اجتماعی آدمیان، زیستاری است چند مولفه‌ای که ویژگی‌های سرزمینی، سازه‌ها و فضاهای کالبدی ساکنان، شهروندان، نهادهای اجتماعی، روابط و مناسبات شهروندی و هنجارهای نهادینه از آن شمارشده است. با توجه به این تعریف از شهر، تنها وجود مساجد، گنبدها و مناره‌ها در بافت یک شهر نمی‌تواند به معنای اسلامی بودن آن شهر باشد، شهر اسلامی عبارت از نمایش فضایی شکل و ساختمان اجتماعی است که بر اساس ایده‌آل‌های اسلامی، شکل‌های ارتباطی و عناصر تزئینی خود را در آن وارد کرده است. در شهرهای اسلامی، مظاهر تمدن اسلامی نمود دارد و دارای هویت خاص فضایی، فرهنگی و تاریخی است که ویژگی‌های آن در ارتباط با دین اسلام و از قرآن و سنت نشأت گرفته است. در این شهرها ارتباط ذاتی، کلی و ساختاری بین یک دین و فضای ساخته شده شهری و مناسبات فردی و اجتماعی مشاهده می‌شود. فضای معنوی زندگی انسان‌ها در شهر اسلامی با واژه‌هایی چون شهر مقدس، مدینه فاضله و... گویای این حقیقت‌اند که پیش‌تر از آن که ایده‌ای به نام شهر اسلامی مطرح شود، هویت معنایی و معنوی فضای زیست انسان‌ها، بر کالبد و ساختار شهر پیشی داشته است. بر این اساس، تحقیق حاضر بر آن است که با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و با در نظر گرفتن ارکان و عناصر شهر اسلامی و لحاظ نمودن ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... در یک شهر اسلامی، به این هدف دست یابد که تنها وجود ویژگی‌های کالبدی و ظاهری اسلامی همچون گنبد و مناره در یک شهر اسلامی، نمی‌تواند ارائه دهنده یک شهر اسلامی باشد؛ در نتیجه با بهره‌گیری از الگوی SWOT، ارائه راهبردهایی در این خصوص می‌تواند تا حدودی شهرهای ما را به اصالت واقعی خود نزدیک گرداند.

واژگان کلیدی: شهر اسلامی، گنبد، مناره، صفت اسلامی، ارزش اسلامی.

Islamic city, a city beyond the dome and minaret

Jamal Mohammadi

Associate Professor, University of Isfahan

Saeideh Moayedfar

Phd student of Geography and Urban Planning, University of Isfahan

Azam Safarabadi

Phd student of Geography and Urban Planning, University of Isfahan

Abstract:

The urban is human habitat, environment and origins of human civilization and social context, so it is a few components status that has land traits, structures and physical spaces for residents, citizens, social institutions, norms and institutional relations of its citizens.

According to this definition of the city, only the mosques, domes and minarets in the context of a City couldn't mean that the city is an Islamic City, the Islamic City is spatial display and the social structure that based on Islamic ideals, has entered forms of communication and its decorative elements.

Manifestations of Islamic civilization has been made in Islamic cities and it has the specific identity of spatial, cultural and historical that his characteristics associated with Islam and is rooted of the Quran and the tradition. In these cities is observed inherent, overall and structural relationships between religion and urban artifact space relationships and personal and social.

Accordingly, this research is intended with using of a descriptive - analytical method and considering the elements of the Islamic city and social, economic, cultural characteristics. The goal of this research is to express that only the presence of physical features such as domes and minarets, couldn't provide an Islamic city. So the SWOT model present strategies that can somewhat close to our cities to their true origin.

Keywords: Islamic cities, domes, minarets, Islamic trait, Islamic values.